

UJ KELETT

ASIDO • POLITIKAI • NAPILAP

A márka

A gazdasági pánik, amely a háború befejezése után Oroszországban tört ki először, ezután Lengyelországban végigsöpört és Ausztriát is megtámadta, elérte Németországot. És egészen bizonyos: ez az elipszis alakú vonal nem fog egy másik felkőrben Dánián, Svédországon és Finnországon keresztül Kelet-Európa-pába visszakanyarodni, hanem merően és élesen kiegyenesedik és nyílként röptül be a gazdasági artériák középpontjába: Zürichbe. A feszítőerőt, amellyel a nyíl Európa testében mozog, már mindenki érzi. Ebben a pillanatban Németország az a pont, ahol a fájdalom kiütközött és amely felé az emberi kezek ijedt reszketésben odatapogatnak: már itt is... De egy perc múlva máshova nyíllhat. És a legtávolosabb, a legégyesesebb részekhez is eljut egy sajtós, a kin türeszelése a legönállobb tagokat is végigborzongatja: mindenütt érezni lehet, hogy a betegség szuja bennefeázzel legnemesebb szerveinkben, a jelentéktelenebbekben talán át sem eszi magát, de ezek maguktól megdermednek, máhetyest azokban megszűnik az élet.

Es az emberek mindenfelől ijedten fel-emelik a fejüket: hátt már Németország is? Bizonyos: a gyengébbeknek borzasztó megfélemlítés ez, kegyetlen reménymegfosztás, ledobás a mélységbe és ok a kétségbeesésre. A becsületesek érthetetlenül elesdálkoznak: hiszen Németország a háború befejezése óta kettőzött erővel dolgozik, a gyárakban éjjel-nappal járnak a gépek és mindenki komolyan azon van, hogy az elpusztított értékeket újból kitermelje. És szomorúan megállapítják: a munka, agylátszik, nem tudja feljavítani az emberek életét. Hát, ha a munka sem, akkor mi-e? A pársai, a zürichi, a londoni és a newyorki közvélemény az ügynökök a hasukra teszik a tenyerüket és gúnyosan kacagnak: a munka nem, de, ha márkát veszek és várok vele két napig, feljavított a magam életét, a feleségem életét, a gyermekem életét és még a pénzügyminiszterétől is elismerést szerzek! Ezalatt pedig a német munkások egészen helesüljönnek a koromban. A hívők pedig elveszik a hitüket: ezen a világon már nem érdemes dolgozni. A jószándéku emberek lefogtak mondani szándékaik kivételéről, a tervezetők állanak terveiktől, senki nem akar majd valami érdemest csinálni.

A német márka zuhanása fájdalmasabb minden más pénz zuhanásánál, mert egy se-reg izmai emberi értéket huz le magával a mélységbe. A washingtoni konferencia öt évig előlésezhet, miniszterek királyokká nyilatkoztak magukat: annak mindnek nincsen anynyi haszna, minthogyha egy német szuszter gond nélkül elvégezhető a munkáját. Azok a szegény emberek hazamentek a harctérről, behittek a máslyukba, hogy mostan elkezdnek dolgozni és rendbehozzák magukat és az országot. Másutt még mindenki politizált, agitatoroskodott, halászt a zavarosban, csak náluk huztak be azonnal a fonalat a tübe, indították el a varrógépeket, gyújtottak be a kazánokba: a becsületes munka náluk kezdődött meg először és igazában.

De a Nyugat nagy metropoliszaiban ekkor már alkudtak az ő izzadságos, acélos bőrére, bankok párnáztak szobáiban csereberélték őket. Az ő komoly, becsületes ábrázatukkal, nyílt szemükkel, kérges tenyerükkel senki nem törődött. A munkájukat senki nem akarta tisztelni. És egyáltalában semmitéle munkát nem

akartak tisztelni. Ők csak a munkanélküliséget akarták és a munkanélküli hasznot.

Az elipszis azonban nem fog magabizárulni, egyenesbe kanyarodik és amilyen erővel elindították, olyan erővel üt be a szögpontra: Zürichbe és Párisba. Azon az uton valakinek fel kellene most gyorsan állani, el kellene magát kiáltani, mindenkit fel kellene riasztani, hogy lássák: a veszedelem feléjük közeledik, nemsokára eléri őket.

Az ár újborította Közép-Európa országait, nem ismer országhatárokat s ha elvégezte pusztító munkáját Európa szívében, sorra veszi majd a többi tagokat is. Nem Németország, nem Ausztria és nem Lengyelország érdekében, de a maguk megmentéséért kellene most összefogniok a győztes nagyhatalmaknak, hogy megállítsák a leromlott pénzek halálos zuhanását, mert ez a zuhanás őket is lerántja a mélységbe.

A magyar kormány rendcsináló akciója

Összehívják a nemzetgyűlést — Bethlen Apponyi ellen Razziák Budapesten — Bonyodalnak Héjjas körül

Budapest, november 17. A helyzet még mindig tisztázatlan. A kormánykriszis megoldására Horthy ma délelőtt folytatta kihallgatását. Horthy ma fogadta Haller Istvánt, utána Nagyatádi Szabót. Haller a kihallgatás után kifejtette, hogy a válságot legkésőbb hétfőig elintézik. Később Mayer, Simonyi-Semadan, Hegyesfalvy és gróf Klobelsberg jelentek meg a kormányzónál.

Bottlik József, a nemzetgyűlés alelnöke kifejtette egy újságrónak, hogy az egységes párt megalkotásában feltétlenül bizik. Azt hiszi, hogy a kisgazdák is támogatni fogják az új alakulatot, mert csakis egyéges kormány-párt biztosíthatja a társadalmi békét és a konszolidációt. Szükségesnek tartja a választójog reformjának sürgős elintézését és az új választásokat, mert a jelenlegi nemzetgyűlésnek már nincs joga az ország ügyeinek intézésére.

A nemzetgyűlést különben kedden vagy szerdán összehívják. Harmadik ellenzéki képviselő már aláírta a kérvényt, amelynek alapján a nemzetgyűlést össze kell hívni.

Bethlen és Apponyi vitája

Bethlen István miniszterelnök nyilatkozott programjáról, amellyel a konszolidációt akarja szolgálni. Programjának első pontja a drágaság megszüntetésére, a második a rend helyreállításáról vonatkozik. Politikai körökben különös érdeklődésnek tekintik, hogy a keresztény pártnak azot a tagjai, akik még nemrégiben tele tüdővel hirdették a felekezeti elhatárolást, revideált meggyőződéssel csatlakoznak Bethlen programjához.

Apponyi Albert gróf Bethlen miniszterelnökkel folytatott polemijája, során újból hosszasan nyilatkozott legitimista álláspontjáról. Azt mondotta, hogy csakis a jogfolytonosságon alapuló törvényes királyságnak van olyan ereje, amely nem fél a szabadságoktól. Bethlen István gróf most részletesen válaszol Apponyi nyilatkozatára. A következőket mondja:

— A jogfolytonosságon alapuló királyságnak a szabadsághoz semmi köze nincsen. A szabad ág mérve attól függ, vajon vannak-e az államban baloldali, vagy jobboldali forradalmárok, milyen erővel rendelkeznek azok, akik tekintet nélkül a haza érdekeire, készek a nemzetet is feláldozni rögeszméjüknek. Magyarországon a jelen pillanatban mindkét oldalon vannak még ilyen forradalmárok, de erőtleneek. Kétségbeesett erőlködésükkel sem tudják az országot higgadt közvéleményét a forradalomba belekergelni. Nem félek tehát a szabadságjogok nagyobb mérvétől sem, sőt a jövő kormányzatnak az lesz első feladata, hogy a szabadságok nagyobb mértékét tegye lehetővé.

Tegnap este Apponyi lakásán a pártönkivüli képviselők és néhány ellenzéki képviselő bizalmas megbeszélést tartott, amelyen arról tárgyaltak, hogy az ellenzék minden arnyalata

közös ellenzéki blokkban egyesüljön Apponyi elnöksége alatt.

A rendőrség Budapest nyugalmáért

A magyar politikai helyzetet bonyolulttá teszi a Nyugatmagyarországról felözönlött felkelők megatartása. Budapesten és környékén ezek a felkelő bandák garázdálkodnak és nyugtalanítják a lakosságot. Ráday belügyminiszter elrendelte, hogy a budapesti és környékbeli rendőrségek és a csendőrség állandó készenlétben legyen és minden zavargást még idejében elfojtsa.

A főkapitányhelyettes a belügyminiszter rendelkezése értelmében utasította Beniczky Timás rendőrfelügyelőt, aki intézkedett, hogy éjszakánként csendőr és rendőrszolgálatok cirkáljanak és minden forgalmasabb utcákon három rendőrszem legyen. Záróra után minden csoportosulás tilos, az őrszolgálatok este tíz óra után mindenkit igazolatlanak. A katonaság éjjel-nappal teljes készenlétben van.

A budapesti rendőrség nagyarányú intézkedéseket tett, hogy a felelőtlen elemek garázdálkodását már jóelőre elfojtsa. A belügyminiszter utasítására Budapesten nagyarányú razziát tartottak. A razzián a budapesti rendőrség valamennyi detektívje és rendőrszolgálati résztvevők, kilencven embert elfogtak, közülük ötvennyolcat kihallgatásuk után fogvatartottak, a többi szabadlábra helyezték. A rendőrség el van szánva rá, hogy a főváros rendjét biztosítsa.

Héjjast elfogták, de Horthy kissabadította

Keddről szerdára virradó éjjel 12 és 1 óra között a Gellért-szálló épületét erős katonai osztag vette körül, amelynek Soós Károly tábornagy volt a parancsnoka. Soós behatolt a Gellért-szállóba és az abban tanyázó Héjjas-különítményt elfogta. Héjjas maga is foglyul esett. A különítmény tagjai között több nyugatmagyarországi felkelő volt. A letartóztatottak közül a polgári egyéneket a főkapitányságra, a katonákat pedig a katonai fogházba vitték. Szerdán reggel Horthy személyes parancsára Héjjast szabadlábra helyezték.

Héjjas elfogatásának belpolitikai okai voltak. Bethlen ugyanis tárgyalásokat folytatott gróf Hadik Jánossal, akit Horthy utódjaként szemelttek ki.

Horthy maga is tárgyalni akart Hadik Jánossal, abban a reményben, hogy sikerül olyan megoldást találnia, amely rendezi a súlyos belpolitikai krízist. Hadik a tárgyalásokat Héjjas ártalmatlanná tételéhez kötötte. Ugyanilyen akciót indított Huszár is, akit kormányelnöknek emlegetnek. Héjjast tehát a Gellért-szállóban elfogták, Horthy utasítására azonban a következő napon szabadlábra helyezték.

nd Deckenfabrik

ausser den hei-kaufen können.

30 Lei

260 Lei

Lager!

POR

0 db. tartalommal

75-

EMNÉLCUJ

8. — Telefon 471

Értésítés!

alkereskedők

nyilt a

area

Stock

gyáruhá

aresti,

Buzesti 9.

ara de Nordfól)

ú manufaktura gyapju, félgyapotszövetek szélességben. cipők, textil cikkek

ára speciális raktáron

ló minőségek enciamentes gyári áron

Vannak-e bolsevistairányú héber lapok és könyvek behozatalát?

Miért tiltották el Romániában a héber lapok és könyvek behozatalát?

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bukaresti távirat alapján közölték a lapok egy központi sziguranca utasította a határrendőrségeket a hébernyelvű könyvek és röpratok fokozottabb ellenőrzésére, mert ezek között állítólag igen sok bolsevistatartalmu van. Bukovinai cionista lapársunk, az „Ostjüdische Zeitung” ezzel kapcsolatban nyílt levelet intéz a szigurancaférdőségekhez, amelyben többek között ezeket írja:

Tudomására hozzuk a zsidó közvéleménynek, hogy a csernovici sziguranca néhány nappal ezelőtt megtiltotta a héber és jiddis lapoknak Bukovinában való terjesztését.

Nálunk valóban olyan dolgok történnek, amelyekről eddig nem is álmodhattunk. Miért tiltja meg váratlanul a sziguranca, hogy jiddis és héber lapok jöjjenek az országba? Miért irigylük a zsidó lakosságtól, melynek széles rétegei csak jiddisul és héberül tudnak olvasni, a szellemi táplálékot? Miért fosztják meg azt a zsidó intelligenciát, amely kulturális tekintetben nem akar többé német lenni, annak a lehetőségétől, hogy lengyelországi, amerikai és párisi testvéreivel tovább is fentartassa a szellemi érintkezést? Miért sértették meg a legmelyebben a majdnem 150 ezer lelket számoló bukovinai zsidó lakosság nemzeti becsületét — alaptalanul?

A külföldön, főleg a közép-európai államokban megjelenő lapoknak betiltása legfeljebb a háboru alatt volt esetleg szükséges. De mi értelme van most betiltani a varsói, leMBERGI, NEWYORKI, LONDONI és JERUZSÁLEMI lapok terjesztését?

Azt mesélik, azért kellett a külföldi zsargon és héber újságok behozatalát betiltani, mert bolsevista eszméket terjesztenek... Ha a betiltásnak ez az igazi oka, akkor csak az tűnik ki, hogy mennyire tájékozatlan a sziguranca. Mindenki tudja, hogy a bolsevista eszméket a világ majdnem minden nyelvén írt újságok és könyvek útján terjesztik és hogy a bolsevista propagandairóladalom túlnyomó részben orosz, német és francia nyelven íródik. Miért tiltják be tehát épen a jiddis-héber nyelvű külföldi lapokat? S itt hangsúlyozottan kijelentjük, hogy egyetlen hébernyelvű lap sincs, amely

bolsevista eszméket terjesztene. Azok a jiddis lapok és folyóiratok, melyeket Bukovinában olvasnak, szintén teljesen mentesek minden kommunista tendenciától. Sőt, a bolsevizmus ellen küzdenek! Különösen vonatkozik ez a cionista sajtóra, mert a moszkvai internacionálé hívei legtúzesebb ellenségei a cionizmusnak. Ha a mi mindentudó államrendőrségünk ezt még nem tudja, olvassa el a szovjetkormányzat az a rengeteg rendeletét, melyeket a cionista szervezet ellen állandóan kibocsát. Abban az esetben pedig, ha néhanapján egy zsidónyelvű sajtómagoló lap át akar eszni a határon, azt a cenzura megakadályozhatja, ámde — tapasztalat szerint — ez semmiesetre sem helyes módja új eszmék elleni küzdelemnek. De ez távolról sem elegendő alap arra, hogy minden zsidó és hébernyelvű lap behozatalát megtiltsák. Követeljük tehát a szigurancaférdőségtől, hogy függessze fel ezt az omniópus tilalmat, mely az egész zsidó lakosságot mélyen sérti önérzetében s amely a kormány tekintélyének külföldön kétségtelenül nem használ.

— Wrangel volt vezérkari főnöke átpártolt a bolsevistákhoz. Konstantinápolyból jelentik: Itteni körökben nagy feltűnést keltett, hogy Slasciov-Krimsky tábornok, Wrangel volt vezérkari főnöke, átpártolt a bolsevistákhoz és visszatért Oroszországba. A tábornok, aki már Sebastopolban van, Konstantinápolyból elutazása előtt levelet hagyott hátra volt bejárásainak, amelyben a következőket írja: Utban vagyok a Krim felé. Minden terünk az ellenforradalom érdekében hajótörést szenvedett. A forradalom Oroszországban végetért. Az egyetlen eszköz eszméink megvalósítására az evolúció és erre az utra törek már a bolsevisták is. Azt kérdezték tőlem, hogy én, aki a bolsevisták ellen védtem Krimet, most partjukra állok? Azt felelem: Nem a Krimet védtem, hanem Oroszország becsületét. Most újból azért hívják, hogy azt megvédjem és ezért az a véleményem, hogy minden igaz orosznak, elsősorban a katonáknak, e pillanatban hazájukban kell lenniük. Slasciov visszatérését Csicserin egy levele előzte meg, amelyben az orosz külügyi népbiztos kijelenti, hogy az ellenforradalom végleg le van verve és az orosz kormány az orosz hadsereg vitéz tisztjei számára fentartja az őket megillető rangot és állásokat a vörös hadseregben is.

Simon, a kocsis

Írta: Ujvári László

(2)

III.

Simon elnyújtózott bőrlülésen, szemben vele járszotak bent a moziban, a kávéházban kártyáztak, a villamosok elrohantak mellette de ő fel se figyelt. Simon gondolkodott. Talán elcsúszott most először történt meg vele, hogy a gondolatát ráköltötte valamire; régen mindent gondolat nélkül csinált, régen gondolat nélkül álmodozott, az utca fia volt, nem érdekelte hát semmi, amit mások magukban hordanak. Az utca meg nem őriz megmozdulásokat, az utca nem látott ki előtte semmit, ha leszártak vasárnap valakit, a lecsalókocsi felmosta a vért és ezzel vége. Simon ezzel erről is meglepedkezett. De most. Most az agyába szaladt valami megérthetetlen, valami, amit ő nem tudott megérteni. Más mindenki értette, látta, hogy más mindenki érti, hiszen hallotta, hogy röhögtek az emberek, mikor egy patulj maga között lökdösött egy zsidót. Egy szegény, törődött zsidót, aki épen olyan öreg volt, mint az ő szegény apja, aki tavaly halt meg épen a Dob-utcában. Hű, ha most élne szegény öreg, ki tudja, mi történt volna vele a Dob-utcában tegnap, talán őt is megütötték volna, felrogtak volna, mint egy zsákot és a gyomrába tiportak volna. És ő hiába kérdezné, hogy mért bántották, ki felel egy kocsisnak, aki arra hajt, talán épen neki kellett volna vinni a Nap-utca az apja gyilkosát.

Valaki megéri. Felel.

— Csak egy civil — gondolja.

— A Vigszínházhoz, — mondja az ember.

A kocsis ránéz. Mit megy ez a Vigszínházba. Kinek van ma kedve Vigszínházba menni? — Biztosan nem zsidó. Az arcát firkészi. Nem, csakugyan nem az. Hütelven valami vad düh fogja el, valami fojtó undor, nagyon utálja ezt az embert, nem csak őt, mind egyiket, akikhez ő hasonlít, akik őrá hasonlítanak, akik gyilkosok és becstelének, a pogromcsináló banditák.

A kocsisra ugrik és belevágja minden haragját a lovába, üti, üti és rohannak a színház felé. Mintha menekülne valaki elől, aki mögött üldözi, aki a nyakába akarja vágni a fogait.

A színháznál megáll. Odamegy a foyerhez és benéz. Zsidókat keres. És lát sok sok zsidót, mind vigak, mind mosolyognak.

Kézét végigbuzza a homlokán. Nem ért, megint nem ért semmit. Egyedül csak ő irtózik, csak ő fel? Mi az, megbolondult talán? ...

IV.

És egy napon:

— Este volt talán úgy tíz óra felé, a köruton hajtott haza. Rohanó emberek vágódtak elő hirtelen a sötétegből, lármá, kiabálás, hallatszót. Emberek menekültek, embereket üldöztek. Simon ezt most látta először. A lova lassan baktatott, az első gondolata az volt, hogy végig vág rajta és elrohan, de a rémület szinte megkötötte a kezét. Látni is szerette volna, hogy mi van, látni akarta csak egyszer, hogy mit csinálnak a zsidókkal, emberekkel, kik olyanok, mint ő, olyanok, mint az apja volt. A jajgatásukat akarta hallani, hogy saj-

Beszélgetés a Nobel-díj nyertesével

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Páris, november 14. A „Figaro” egyik munkatársa beszélgetést folytatott Anatole Francesz-al, a Nobel-díj ezidei nyertesével. Először azt kérdezte meg tőle, örül-e a Nobel-díjnak.

Őn azt kérdezi tolem — felelte az író — örülök-o. A mai időben, amikor a legtöbbben tömegolvasmányt írnak és a legtöbb elismerés is ezeket az írókat éri, mondhatom, nagyon örülök, hogy a tiszta irodalom tekintélyét a Nobel-díjjal alátámasztották. És örülök azért is, mert a Nobel-díj ítélőbizottságának ez a határozata megerősített a háborúból leszárt tanulságomban: a külföldet szellemileg szétszakíthatatlanul össze kell kapcsolni Franciaországgal. A mi népünk most láthatja, hogy a germánok egy percig sem gondolkodtak akkor, amidőn egy gall író elismeréséről volt szó.

Az újságíró megkérdezte Anatole Francesz-t, melyek a legközelebbi irodalmi tervei.

— „Boldog élet” című kötetem fog legközelebb megjelenni. Ez a könyv előszót, néhány novellát és utószót tartalmaz. Ha ez kikerül a könyvpiacra, hozzáfogok a háboru megírásához. Ez több kötetből fog állni, de a lehető legkevesebb szereplője lesz. Azt akarom, hogy minél kevesebb ember bosszankodjék. Azt hiszem, az egészből egy nagy allegóriát csinállok.

— Mi volt életének legnagyobb öröme?

Erre a kérdésre France a következőket válaszolta:

— Sohasem fogtam fel úgy az életet, minthogyha feltétlenül örömet kellene hoznia. Abban a könyvemben, amelyet most kiadok, a „Boldog élet”-ben eibeszélem egy Dubois urnak a történetét, aki egyszer azt mondta nekem: „Csak író ne légy! Mert ha írsz és nincs sikered, nevésségesnek tűnsz fel. Ha pedig sikered van, el vagy veszve.” A gyűlölet és az a sok igazságtalanság, amely pályamon ért, mutatják, hogy ennek az embernek igaza volt. Ugyanazt mondta, amit Marmontel Rosseauról és Voltairról: „Megéri-e a dícsőség azt a pénzt, amelyet fizetni kell érte.”

A Tóra előtt emlékeztek meg a Tarbutról. A Tarbut a mi mozgalmunk gerince, mert az új jövőt készíti elő.

nálhassa őket, hogy sirhasson, ha már elálmósodik. De a kíváncsiság és a félelem megtáncolt benne, összekavarodtak az érzései, vad, őrzöngő tömeget látott csak és nem értett semmit, semmit ...

Egy ember felérohant:

— Vigyen, az istenre, vigyen ki innen! — könyörgött.

Megremegett. Mi az, hát ő menteni is tud, ő a senki, a konfliktuskocsi életet ad az embernek, hát ő több, több, mint amaz? Hát ő nem olyan, mint ő, neki nem kell félni az agyonütéstől, őt nem bántja senki? ...

— Ejőjjön — mondta rekedten.

Elrohantak.

S a ház előtt, ahol révbe értek, az ember azt mondta neki: köszönöm. Talán most életében először mondták neki ezt a szót. Jól esett neki. Pénzt is nyújtott feléje az ember, nem a taxi után, csak úgy belemarkolt a tárcájába és felé kinálta.

Eltopta. Ugy érezte, hogy nem tudja elfogadni. És utána nézett. Aztán megcsodálta a fejét és azt mondta:

— Pedig biztos, hogy siber, egész biztos, hogy siber volt.

V.

Simon valami irtózatossá állomnak hitte az egészet.

— Mért, mért nem bántanak — tündött.

Vagy semmi sincs, csak rémlátás minden, mintha megbomlott volna az agya, mintha elhült volna a józansága? Vagy ő bántatlan, ő más, mint a többi?

Kisenev, régi papírosok — Ki a baltost.

A boltos

— Kötő

kicsit. Tizenöt feld fizetett, Ble Igen, igen a kö szüksége, pardo megböcsát, legy zésére állok. Lesz, lesz!

És újra vi

A közeler válogatott. Ő is gyümölcs között Nagy karikája húzta, jól meggy megkérdezte őt lem. Mert tudni bizalmatlan az büszke is és cs nyitja meg a le

Fürkészet

gint a szemüve között. De nyu retett volna.

Kisegített

— Uram

mondhatná, ki gyon röstelnek

Az öreg

magát, egy lép Megudakolta, kinez vannak a

Fölvilágo

megrúta a kez egy eszrogot, é majd beszél, n bia köitőjéről J volt.

— Fogja

jöjjön velem —

Ō is fize

— Hazaj

s megmutatom hozzám írt. Ne senkit nem zav

A Belgar

utcai boltos at hájaba. Főközt centett, visszav szobában meg

— Nezz

láthatja, hogy

A stand

a többiekhez

— Bán

— Mink

nem bántott

tungoktól.

Nem at

se értendé de

— Mer

Az egy és forradalom volt és marc

— Mer

lovaknál, a vény vagy z kellessz rajta nevetett és

és a kacs

felj Simon,

És Sin

És ugy

Szegény

tett, mintha szabadnapos mulatni, aká se kell félni

De me

— Te

űtöték.

Simon

Kocsis

standom . .

Többet

agyon, nem

Nobel-díj
vel

Figaro

Figaro egyik díjat Anatole francia íróval nyertesével. Először a Nobel-

felelt az író

tor a legtöbb díjat a legtöbb elismerés adhatom, nagyon tekintélyt a és örülök azért

és az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

felelt az író

Juda Steinberg, Beszarabia költője

- Az Uj Kelet kiküldött munkatársától -

Kisencs, november hó. Szűk könyvesboltban régi papírosok között kotorászgatok.

- Ki a maguk költője? - kérdezem a boltost.

A boltos a számláiba bujt.

- Költő? Költő? Tessék csak várni egy kicsit. Tizenöt meg husz, meg harminché. Zimmerfeld fizetett, Blachower esedékes. No rendben van. Igen, igen a költő, uraságnak egy költőre van szüksége, pardon, de fontos elszámolásaim vannak, meghosszát, legyek készen velük, azonnal rendelkezésére állok. Lesz költőnk uraságnak számára. Lesz, lesz!

És újra visszamerült jegyzetei és papírosai közé.

A közlemben egy öreg férfi eszrogok között válogatott. Ő is nagyon elmerült az illatos zöld gyümölcs között, de a költő szó fölébresztette. Nagy karikájú szemüvegét vastag szemöldöke fölé huzta, jól megvizsgálta, a nézésből láttam, hogy megkérdezte önmagától, érdemes-e szóbaállani velem. Mert tudni kell, hogy az orosz zsidó általában bizalmatlan az idegenhez, a tudós még hozzá bíráske is és csak a jó helyről beajánlottak előtt nyílna meg a lelkét.

Fürkészett a szememben, azután letolta megint a szemüvegét és bábált tovább az eszrogok között. De nyugalan volt, valamit mondani szeretett volna.

Kisegültem.

- Uram - kérdeztem - talán ön megmondhatná, ki a beszarabiai zsidóság költője. Nagyon réstelenek hazamenni, anélkül, hogy ezt tudjam.

Az öreg letette az eszrogot, kissé rendbehozta magát, egy lépést tett felém és kezét nyújtotta. Megnéztem, honnan jöve, mi járásban vagyok, hány van az ajándékaim.

Fölvilágosításaim után rendezten talált megint a kezemet, azt mondta, gyorsan válassz egy eszrogot, en is válasszam ki a könyveket, azután majd beszél, mert neki van mit mondania Beszarabia költőjéről. A költő neve, aki testi-lelki jóbarátja volt.

- Fogja a könyveit, jó uram, fizessen, aztán jöjjen velem - szölt.

O is fizetett, karon fogott, vitt.

- Hazajön velem a lakásomra - mondotta - a megmutatom Steinberg képét és leveleit, amit hoztam itt. Nem lakom messze, nyugodtan jöhet, senkit nem zavar.

A Bolgarskaja egy csöndes házába vitt; az utcai boltoktól bejutottunk az öreg ur dolgozószobájába. Főközt, öreg asszony az ajtóban felém biccentett, visszavonult és a birsalmaszagu takaros szobában magunkra hagyott.

- Nézze a homlokát és alatta a szeméit és láthatja, hogy a kiválasztottak közé tartozott -

A standon, mikor visszaérkezett, odaszólt a többiekhez:

- Bántottak benneteket?

- Minket - esedélkeztek - miniket nem bántottak, nekünk nem kell félni a hitványoktól.

Nem akarta kérdezni, hogy miért, úgy se értendő az értést belőle mégis a szó:

- Mért.

Az egyik, a 116-os, aki szocialista volt és forradalmár, felnevetett. A nevetése rikácsoló volt és marcolgató.

- Mért? mert nem néznek többnek a lovagnál, a kocsinál, mert te is egy szerény vagy ezen a hitvány kérdés, mert te is kellesz rajta, mint a ló, amelyik húzza. - És nevetett és kidőlték a homlokán az erek és a keze ökölbe göcsösödött. Ne félj, ne félj Simon, miniket nem bántanak.

És Simon hitte: nem kell félni.

És úgy érezte, hogy nem fél.

Szegény, hosszú Simon, esakugyan úgy tett, mintha nem félt. És egy este, mikor szabadnapos volt, mikor kocsit nélkül ment el mulatni, akkor se félt. Azt hitte kocsit nélkül se kell félni.

De megállították.

- Te bűdös zsidó - mondták és arcon ütötték.

Simon dadogott.

Kocsis vagyok, ... kérem ... ott a standon ... a karon ... Mért bántanak? ...

Többet nem kérdezhetett. Ott ütötték agyon, nem messze a standjától....

mondotta, miközben az ablak mellett függő Steinberg-képre mutatott.

Azután megigazította a tüzet a testes szamovár alatt, előkészítette a teát, fölszáletelt egy citromot, poharakat vett elő, cigarettát sodort, rágyújtott.

- Én - kezdte - talán tíz esztendővel voltam idősebb Judo Steinbergnél. Ő hatvanháromban, én ötvennégyben születtem. Husz esztendő koromban kerültem Lipkanyba, ahol Judo Steinberg akkor rongyos, mezítábas gyermeke volt egy vékonyképzű szadagorai choszednek. Már akkor figyelmeztettem az apját, hogy fogja a gyereket valami embernek való mesterségre, mert láttam, hogy nem mindennapos tehetség a fiu. Kint sétálgatott a Prut partján, jegyegetett, számolgatott, rajzolt.

- Nagy bűn - mondtam az apjának - ilyen tehetséget elkallódni hagyni.

Az apa erre fölforyant.

- Nagy bűn olyan apikojresszal mint ön szóba állani!

És a vallásos apa a legsúlyosabb átokkal fenyegetett meg, ha beleszatókodom a gyermeke ügyeibe. Én ugyanis afféle fölvilágosodott maszkiál hírében állottam, aki sokat jártam Bacsben, Lipsében, kurta kabátot hordtam és ha külföldön tartózkodtam, a pajessomat a fülem mögé fészültem.

A gyerek fejlődését mégis figyelemmel kísérem, gyakran titokban hozzájuttattam héber könyvekhez, amit valóságos fajt a kitűnő Judo. De a könyveknel is jobban szerette a természetet, a chaszidok legendáit és mérföldekre ment, ha tudta, hogy valahol van egy jó chaszid, aki szépen tudja előadni nagy caddikok csodatevéseit.

Husz éves lett, amikor benőltették egy romániai falusi zsidó házába. Itt már szabadban mozoghatott, nem kellett sokat toródnia a környezetével és mohón tanult. Itt a levele, amit akkoriban írt hozzám:

"A megismerésnél nincs nagyobb boldogság és természet egy-egy szép pillanatáért érdemes éveket átköszdeni."

Ez egy fiatalos, gyönyörűtiszta kiszólás volt: Steinberg első fölszabadulásának himnuszja. Figyelmeztettem, hogy még nem eszik meg a mezuzát, a java bajok a család körül kezdődnek. Az asszony és gyereket nem lehet jóllakítani költészetből. Írtam neki, alaposzza meg az egzisztenciáját, tanuljon kereskedelmi ismereteket és ha lesz egy kis vagyona, kezdje újbol, de függetlenül az irás mesterséget. Küldtem neki egy matematikai könyvet, mire Steinberg valóságos tanakodással lett ennek a tudomány-nak. Persze a vagyonyűjésből nem lett semmi. A két kosztör lejárt, Steinberg karjára vette két gyereket, maga mellé vette a feleségét és új házat ment keresni.

Hazajutott Lipkanyba az atyai házba, ahol azonban nem volt maradása. Steinberg nem titkolta el szűkebb környezetét, hogy a fölfigyelésnek egész világa válassza el őt az eszméitől, amelyekben nevelték, az apa hajthatatlan volt és kijelentette, hogy istentagadót nem tűr a házában.

Járának el kellett hagynia a házat, de az asszony és a gyerekek ott maradhattak. Ezzel is be akarta bizonyítani, hogy nem a család ellátása terhes neki, hanem istennek tetsző dolgot rávelt, ha legyűri magában a gyermekéhez érzett természetes szeretetet és áldozatot hoz a chaszid elveknél.

Juda Steinberg elment apja házából, de ott maradt Lipkanyban és leckeadásból tengődött.

Én és néhány barátom dolgoztunk az érdekében. Jó lakást szereztünk neki, ahol munka után zavartalanul tanulhatott. Egy ideig mőkön tanulmányozta a héber grammatikát és belemélyedt a zsidó nyelv mondatszerkezeti törvényeibe. Erről írta első könyvét, a "DINEW" című munkát és meg volt róla győződve, hogy a könyv hírnevet hoz és jövedelmet is, hogy azután gondatlanul folytathatja írói munkásságát.

Már a könyv elkészítése közben sokat kellett szenvednie apja intrikáitól, aki eljárt a házába, ahol Judo tanított és rábeszélte a szülőket, hogy ne bízzák fiára a gyermekeket, na meg akarják özni lelküket a fertőtől. Az atyai üldözések sikerrel jártak, mert Judo Steinberg kénytelen volt elhagyni a várost és Jedicnébe költözött, ahol összegyűjtött néhány rubelből kinyomatta grammatikáját. A nagy családások sora most kezdődött. A könyvet a kritika lemosolyogta, a publikum nem vette. Fél-évig kísérletegetett még az eladásával, közben tovább tanult héberül és maga is belátta, hogy a könyv semmi újat nem ad a tudománynak, mire egy ekeseredett parcsban az egész kiadást elégette.

Egyszer itt is meglátogattam. Nagyon panaszkodott, hogy minden igyekezete hiába való, el van végreg itélve arra, hogy melamed maradjon.

- A pacsirta - mondtam neki - nem azért énekel mert akar, hanem mert tud. Nem az

én akaratán működ hanem a tehetségén, hogy érvényesüljön.

Biztattam, hogy dolgozzon és egy szánakozó mosolytól ne riadjon vissza. Ha valamelyik irását visszaküldik, írjon másikat, harmadikat, míg utat tör magának. Tudtam, milyenek az irodalom utjai; sokat érintkeztem a külföldön írókkal és kiadókkal.

Vége egy szép napon az odesszai "DINEW" nevű folyóirat közölte néhány Krilenko és Aesipus módorában írott szimbolikus meséjét, azok azután meg-alapozták a hírnevét.

Haligassa meg, ez az első megjelent írása.

Az öreg elővett egy bőrkötésű könyvet és olvasott:

"Olajcseppek hullottak a vizes korsóba. Nagy fölháborodás támadt erre, a vizek dühösen himbá-lözva tiltakoztak a jövevények ellen.

- Ugyan testvéreim! - esedékeztek az olajcsep-pek - miért e hirtelen harag. Talán szűken vagy-tok miattunk, vagy nem vagyunk méltók hozzátok! Hiszen "DINEW" - Jichar gyermekei (Jichar olaj-fát is jelent) vagyunk!

- Ugy van - válaszolták a víz-cseppek - nagyon is megiszteltétek - ha nem keveredtetek volna közénk. De itt hárcunkon, fölöttünk, a korsó peremén, csillogó szemekkel, testetek illatával már messziről emlékeztettek, hogy jelentéktelenek vagyunk, hogy sötét mélységből jöttünk. Menjetek, távozzatok körünkől, mert hatalmasabbak vagytok mint mi!

A második mese így szól:

"Először életében látott a szamar orosz-lánt" azt is alvás közben. A szamar csodálkozott és így szólt: Ime oroszlan és épen úgy alszik, mint mi. Szemhéja lecsúszva, lábai hasa alá gyűrve. Szamar, oroszlan, biába, egyfajta tarantulmányok és nem is értem, miért jár ki neki megkülönböztetett tisztele?

- Teli hasu, üres fejű szamar! - szólt a kutya. Életemben egyszer van alkalom látni orosz-lánt, akkor is alvása idején. Tudd meg, szamar, az oroszlanok, úgy alsznak, mint a szamarak, de ha felébrednek, akkor bezzeg oroszlanok! Ugy esznek épen, mint a szamarak, de másképpen szerzik be elodellüket!"

Letette a könyvet és tovább beszélt:

- Az irodalmi körök érdeklődni kezdtek Judo Steinberg után és egy kiadó gyermekmesék megírásával bizta meg. Ez a könyv "mizrach tilés" szerzett neki a héber irodalomban, mioldjárt az első közé lendült. És két esztendővel halála előtt Odesszába telepedhetett. A sok küzködés, éhség azonban nagyon megviselte a zseniális író, rak-bajt kapott és nem tudott kilábolni belőle. Chajim Nachmann Elalik és Lewinsky barátai mindent megtettek érte, a leghíresebb petervári professzorokat hívták hozzá.

1908-ban Adar hetedikén, a napon, amikor Mozes tanítónk elhagyta a földet, Judo Steinberg meghalt negyvenégy éves korában. Barátai nyolc kötetben összegyűjtötték a munkáit és ezekben Judo Steinberg élni fog, amíg a zsidó nemzet él.

A szamovárban már régen forrott a víz; egészen megfelledeztünk róla. A szoba is eiszurkult. Az öreg meggyújtotta a villanyt, elkészítette a teát, a poharakat forró vízzel kibőltötte és beöntötte az aranyárgán párolgó folyadékot.

- Tudja - szólt szűrésülés közben - én azt mondom, hogy más téren is lettek volna ilyen zsenijeink, ha polgári jogaink lettek volna, úgy mint magunknak. De talán magasabb rendeltetés, hogy a galuban ne legyen. Majd odáát.

És megmutatta az írásait, amelyek igazolták, hogy nemsokára átme-gy Eric Jiszraelebe.

- Milyen jó lett volna Judo Steinberggel ott beszélgatni!

Bucsuzás közben a lelkemre kötötte a jó öreg, akinek a nevét sem tudtam meg, hogy Stein-berget ismeressem meg az erdélyi zsidókkal.

Szabó Imre.

A felső-szlóviai német-lengyel bizottság elnöke

Genf, november 17. (RTL). A népszö-vetség tanácsa Calonder volt svájci szövetség-tanács elnököt megbizta a német-lengyel felső-szlóviai bizottság vezetésével.

Ellenzik a cseh-lengyel egyezményt

Varsó, november 17. (RTL). A parlament külügyi bizottsága ma tárgyalta a cseh-lengyel egyezményt. Több szónok a szerződés ellen foglalt állást, mert szemtük az egyezmény csak Csehszlóvakia érdekeit mozdítja elő.

Átmeneti kormány Jorga elnökségével

Végleg megszakadtak a tárgyalások Bratianu és Maniu között — Averescu a parlament megnyitására készül

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Azok a tárgyalások, melyeket Bratianu és Maniu folytatnak, a komolyság minden látogatását elvesztették. Néhány nappal ezelőtt talán már tízedszer jelentették, hogy a meg egyezést aláírták, ma viszont azt adják hírül, hogy a tárgyalások végleg megszakadtak. Nem is lenne érdemes beszámolni ezekről a naponta váltakozó híresztelésekről, ha nem tudnók, hogy a belpolitikában a legkomolytalanabb számítások következnek be és a legkevésbé várt események válnak valóra.

Mai bukaresti távirat szerint

az erdélyi nemzeti párt és a liberális-párt között hónapok óta folyó paktumtárgyalások tegnap este végkép megszakadtak.

A két párt képviselői tegnap délelőtt még tárgyaltak egymással, azonban az ellentétek már ekkor kiengyellhetetlenné mutatkoztak. Maniu és Bratianu tegnap este hét órakor újból tanácskoztak és a tanácskozások a tárgyalások megszakítására vezettek.

Liberális forrásból nyert értesülés szerint a paktum meghíusulásának oka az erdélyi nemzeti párt regionalista tendenciája,

amellyel nem akart aláírni követelséget, hogy az erdélyi és bánáti liberális párt szervezeteket osszassák fel.

Bratianu a szakítás után Jorgát kereste fel, akivel hosszabb megbeszélést folytatott. A nemzeti pártnak türelmesebb része, amely hogy mindenáron hatalomra jusson, most már Maniu nélkül Jorga közvetítésével kíván meg egyezni a liberálisokkal. Ezt beszél a liberális politikai körökben, de ez a feltevés inkább csak azt célozza, hogy a paktumtárgyalások meghíusulása után egyenlőséget szítsen a nemzeti párt soraiban. A beszélgetés után Jorga az újságíróknak a következőket mondotta:

— A lehető legkompatensebb forrásból nyert értesítésre, hogy a liberálisok és az erdélyi nemzeti párt közötti tárgyalások meghíusultak és megszakadtak, közlökem, hogy a vezetésem alatt álló

nemzeti demokráta párt elválaszthatatlannul összetart az erdélyi nemzeti párttal

és ezért semmiféle külön paktumot nem köt a liberálisokkal. Sajnálom, hogy nem sikerült megvalósítani azt a kollaborációt, amelyet mindig kívántam és elhárított magamról minden felelősséget ebben a kérdésben. Azokra három a felelősséget, akik egyedül lettek volna képesek megvalósítani ezt az egész nemzet által kívánt szükségességet.

Jorga tegnap megjelent a nemzeti demokráta pártkörben, ahol hangsúlyozta, akárhogy is alakznak a dolgok, Romániában ma már nem kormányozhat egyetlen párt. Bratianu után Maniu kereste fel Jorgát, akinél késő estig maradt.

Jorgával kapcsolatban különben sokat beszélnek egy szociális kormányról, amely nemcsak a választásokat lenne hivatva levezetni, de a választások előkészítő munkáját is végezné. Amennyiben ilyen kormány kinevezése elkerülhetetlenné válna — a liberálisok és a nemzeti pártiak is

legszívesebben Jorgát látnák az átmeneti kormány élén.

Jorga puritán egyénisége garancia volna minden párt számára, hogy a választások eredménye a nemzet akaratának hű kifejezője lesz. Bratianunak és Maniunak Jorgával folytatott megbeszéléseit erre a kombinációra vezeték vissza.

Az Averescu-kormány helyzete közben

anzira megsejlekedt, hogy minden előkészületet megtesz a parlament megnyitására. Számos erdélyi képviselő tegnap értekezletet tartott Argetoianu belügyminiszter lakásán.

Argetoianu kijelentette, hogy a parlamentet november 26.-án föltétlenül megnyitják

és letárgyalják a múlt télészakon el nem intézett törvényjavaslatokat. A tegnapi minisztertanács főbb vonalaiban már meg is állapította a trónbeszédet, amelyet a jövő hét első napjaiban fognak véglegesen megsejlegezni. A trónbeszéd egészen rövid lesz és főként a parlament elé terjesztendő törvényjavaslatokról fog szólni. A képviselőház új tisztikarának összeállítására is gondolnak és a kormány ezt teljesen a többség akaratára kívánja bízni. A gazdasági krízissel kapcsolatos első takarékosági rendelkezést is életbeléptette a minisztertanács, amennyiben közzétételre intézett a minisztériumokhoz, hogy függeszték fel a folyamatban levő előléptéseket és a megüresedett állásokat ne töltsek be.

Németország a gazdasági romlás lejtőjén

A márkazuhanás eredményei — Elvételhetlenné vált a drágaság

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Berlin, nov. 17. A német lapokban napok óta egy nagybűtökkel szedett szó látható: *Dollár* és mellette egy hozzáarányított rendkívül magas szám: a *márka*. Még néhány nappal ezelőtt 250 márkába került a dollár. Tegnap már háromszázon felül volt. És vajon milyen meglepetést hoz a holnap? Fel fog-e emelkedni 400-ra, vagy 200-ra esik vissza. Az egyik éppoly valószínű, mint a másik. Hiszen nincs több három hónapnál és egy dollárért még csak hatvan márkát kellett adni. Augusztusban. Akkor azután megkezdődött az emelkedés, amely először lassan, később mind gyorsabban és mind nagyobb mértékben, gretszk ugrásokban a jelenlegi csúsig, 300-ig lendült. Miért? Mik voltak azok a mély és jogos okok, amelyek miatt a márka három hónap alatt értékének negyötöd részét elvesztette. Talán Németország aranytartozása, amelyet az antantnak fizetett? De hiszen ez az egymillió arany, amelyet augusztus 31-én adtak át, már régen együtt volt. A jövőben történő fizetések? A legközelebbi ötszázmillió tétel csak január 15-én esedékes és ez is iparvállalatok és bankok által megbízhatóan fedezve van. Sokan azt hiszik, hogy a felsősziléziai határozatok okozták a márka esését. Felsőszilézia elvesztésével a német ipar valóban súlyos kár érte. De ki fogja állítani, hogy a német ipar negyötöd része Felsősziléziában volt? A külföldi haisszpekulációja? Tényleg nagyon elharapózott. De ha igaz is, hogy a külföldön ötven-hatvanmilliárd papírmárka forog, a német pénz értékének ilyen mély suhanását ez sem indokolja. Borzasztó a nyugtalanság. Senki nem tud magyarázatot adni. Akihez fordul az ember, kancellár, pénzügyminiszter, nagyiparos, bankigazgató: mindeuki a vállát húzza. Pedig maga csúszkál a titkot belőle, csak nem tudja megmagyarázni. Éreznek valamit: pánik, de hogy mitől, hogyan, arra senki nem tud feleletet adni. Pánik, amelyet sem a jóvátételi kötelezettségek, sem Felsőszilézia elvesztése, sem a külföldi márkaszpekuláció, de még Németország általános közgazdasági és politikai helyzete sem tud kellőképpen igazolni. A lakosság pánikszzerű ijedségben dobja el magát a márkát, ahogy néhány hónappal ezelőtt az osztrákok eldobták a koronát. A papírmárkahalmaz mindjobban növekedik és minél nagyobb lesz, annál kisebb a tekintélye. Dollárt! Frankot! Hollandi fontot! — mindent inkább, csak a márkától szabaduljunk.

Egy kimutatás: augusztus és november. És a két hónap között százszázalékos drágaság.

	augusztus	november
egy tojás	1.60—2.—	3.20—3.80
vaj fontja	20—23—	36—45—
zsir	10—12—	28—32—
bab	1.50—2.50	4—6—
kávé	20—25—	82—45—
tej	2.20	4.40
kényér	4—4.50	7—10—

Egyedül a húsrak azok, amelyek csak kevésbé változtak:

borjúhús fontja	14—	16—
disznóhús	23—	25—
majorság	14—	18—

A ruhaneműk még száz százalékon is felülemelkedtek:

férfiöltöny német szövetből	2000—	5000—
angol	4000—	8000—
férfiing	200—	500—
kész cipő	400—	800—

Amint ezekből a táblázatokból kitűnik, augusztustól novemberig majdnem minden árucikk legalább kétszeresen megrágult. Ezzel az áremeléssel azonban az állami és magánalkalmazottak fizetése egyáltalában nem tartott lépést. A megélhetés tehát sokkal rosszabb lett és a jövő kilátásai még rosszabbak. Németország a napi szükségleteket a külföldről kénytelen kielégíteni. Mert a márka alacsony állása miatt a külföldiek mindent megvásároltak. Németország ki van árusítva. Először a határok mentén kezdődött a kiárusítás, majd a külföldi kereskedők baljobb és baljobb jöttek. És ahogy ezek a külföldiek előrehaladtak, a németek lehorgasztott fejvel, éhessen, rongyosan és borzasztó előérzetek félelmében baktattak nyomukban. Németország kiárulta a portékáit és most a réginek csak egyötödét érő valutájával kell mindent újra beszereznie. Az emberek borzongással gondolnak a jövőre és a legnagyobb fanatizmussal sem képesek fellátni az árak új szintjeire.

Groza erdélyi miniszter

a cenzuráról, a lakásügvekről és a kisebbségi újságok árusításáról

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Ma délelőtt az Egységesítő Bizottság épületében a kolozsvári magyar újságírók egyesületük nevében gyűltek Groza Peter erdélyi miniszter elé, hogy elsősorban a cenzúra megszüntetését, vagy legalább is olyan mértékben való kezelését kérjék, mint amely a mai nyugodalmassá időknek megfelel.

A miniszter kijelentette, hogy mindenkor a közszabadságok barátja volt, hiszen nyilvánvalón mutatja azt minden lépése és intézkedése, amit minisztersége óta tett, de a cenzúra megszüntetésére a mai viszonyok mellett nincs módjában ígéretet tenni.

— Annyit azonban — mondotta a miniszter — jogosnak tartok, hogy a cenzura részéről történő visszaélések a leghigorubbán megkoroltassanak. Magam kérem az újságírókat, hogy jelentsenek be minden ilyenfajta ügyet és nyombanvaló jogorvoslatot helyezhetek kilátásba.

A lakásügvekről Groza miniszter az újságíróknak kijelentette, hogy a katonaságnak rekvirálási joga nincs. Egyetlen pozitív esetben féltrevezették, de ezt rendezni kívánja és a jövőben nem fog ilyesmi előfordulni.

A hírlapírók szövették a miniszter előtt a CFR igazgatóságának azt a rendelkezését, amely a pályaudvaron árusított sajtótermékek körül a kisebbségek nyelvén írottakat kizárta. A rendelet ugyanis kimondja, hogy a kisebbségek nyelve, a román sajtótermékek hatvan százalékban árusíthatnak a pályaudvaron.

A miniszter maga is sérelmesnek találta ezt a rendelkezést és megígérte, hogy haladéktalanul intézkedik fog a rendelet hatálytalansága ügyében.

— Héber világlátás. A palesztinai dr. Luria, több tudós közreműködésével egy héber térképgyűjteményt ad ki, amely még a tél folyamán a könyvpiacra kerül.

Franciaország érdekei a wás

Görögorszá

az alb

— Az Uj

Berlin, nov.

ország megbízotta konferencián maga megegyezést kötött egységesen léphess utóbbi ülésén, amely gyalta, már megny franciá és olasz d tak abban, hogy a csökkentésébe sem Az álláspontjuk az Olaszországnak a hoz képest olyan feljebb csak a ten lehet szó. Olaszor akar tartani, mint egyezés alkalmává rult. Az olasz del a konferencia elé. a Balkán államok sít követelte. Ez len irányul. Most bizottságok ülésen nem fejezik munká ilést nem tart.

Mialatt Waz keresztfelvitelével válságot adni, a szág konfliktusa, madt, még mindi medelmével. Az ismerte a tiránai szerhelyzeibe hoz ban még mindig kelök Skutarit fen ácsa újból tárgy kozott Jugoszlávi ban a jugoszláv abban az esetben kat, ha az össze megállapodásokat intézett a nagyid kozik az albán ellen és döntöbör Görögország tehat tétien jár el. Ol csak Albániában olasz kormány vette tudomásul sokot. Ebben az lézett az olasz török szerződés szág érdekeit. O gliának hasonló gedetlen a franc ismeretes, hogy megállapodást k jának likvidálás

Zava

London, n

nők meggyilkoltá helyzet Japánba hogy az európai pontos értesül beisó helyzetéről vül nagy nyugt a gyilkosság ut géről a gyilkos hírek vannak f hunc" azt írja, egy Natoaka tudta a tandij egyetemről. A írja, hogy a tokiói pályaudv mint kiszolgáló még azt a kéro tázni, hogy a m tak ölték-e meg

Tóra e

Tarbutra.

november
320—380
36—45
23—32
4—6
82—45
440
7—10
amelyek csak
16—
25—
18—

százalékon is

5000—

8000—

500—

800—

zatokból kitűnik, rajdnem minden megdrágult. Ezzel illami és iragán-lában nem tartott sokkal rosszabb rosszabbak Német a külföldről kény-ka alacsony állá-a negyásárohatk. Na-Először a határok as, majd a kül-beljebb jöttek. És kiadnak, a néme-en, rongyosan es-en baktattak nyo-lta a portékáit és lét erő valutájával e. Az emberek fővőre és a leg-pesek fellátni az

Miniszter

vekről és a arusításáért

tojától —

égesítő Bizottság magyar újságírók Groza Peter dr. dsorban a cenzura b is olyan mérték-mint amely a mai el.

e, hogy mindenker-ít, hiszen nyilván-pése és intézte-tett, de a cenzur-ök mellett nincs

mondotta a minisz- a cenzorok ré- a legszigorubban rem az újságzer-be minden ilyen- jogorvoslatot he-

miniszter az uj- a katonaságnak len pozitív eseten ni kívánja és a jö- ordulni.

k a miniszter előtt a rendelkezés-ított sajtótermékek n irottakat korlá- kimondja, hogy a mán sajtótermékek- hatnak a pályá- sérelmesnek találta rigerte, hogy hala- rendelet hatály-

sz. A palesztinai emüködésével egy ki, amely még a kerül.

Franciaország és Olaszország közös érdekei a washingtoni konferencián

Görögország és Jugoszlávia az albán határ ellen

— Az Új Kelet tudósítójától —

Berlin, nov. 17. Franciaország és Olaszország megbizotta a washingtoni leszerelési konferencián magatartásukról és politikáikról meg egyezést kötöttek, hogy minden kérdésben egységesen léphessenek fel. A konferencia leg-utóbbi ülésén, amely Hughes javaslatát tárgyalta, már megnyilatkozott ez az egység. A francia és olasz delegátusok most megállapodtak abban, hogy a francia és az olasz flotta csökkentésébe semmiesetre sem egyeznek bele. Az álláspontjuk az, hogy Franciaországnak és Olaszországnak a többi tengeri nagyhatalmakhoz képest olyan kicsiny a flottájuk, hogy leg-kevesebb csak a tengeri haderő megerősítéséről lehet szó. Olaszország ugyanolyan erejű flottát akar tartani, mint Franciaország. Ehhez a meg-egyezés alkalmával Franciaország hozzá is járult. Az olasz delegátus indítványt terjesztett a konferencia elé, amelyben Lengyelország és a Balkán államok fejtverkezésének korlátoz-ását követelte. Ez a lépés főleg Jugoszlávia ellen irányul. Most különben a megválasztott bizottságok ülésének, míg a bizottságok be-vezetése munkájukat, a konferencia teljes ülést nem tart.

Mialatt Washington a leszerelés gyors teresztésével a világébe gondolatának azar rábátogat adni, addig Jugoszlávia és Olaszor-szág konfliktusa, ami az albán kérdésből tá-madt, még mindig nem mulott el minden ve-szedelmével. Az olasz kormány hivatalosan el-ismerte a tiránai albán kormányt, ezzel kény-szerhelyezte bozta Jugoszláviát. Északalbáni-ában még mindig heves harcok vannak. A fel-kezők Skutariát fenyegetik. A népszövetség ta-nácsa újból tárgyalta az albán kérdést, foglal-kozott Jugoszlávia legutóbbi jegyzékével, amely-ben a jugoszláv kormány bejelenti, hogy csak abban az esetben ismeri el az albán határo-kat, ha az összes érdekelt államok aláírják a megállapodásokat. A görög kormány jegyzéket intézett a nagykövetségek tanácsához, ebben tiltá-kozik az albán határok önkényes megállapítása ellen és döntőbírárságot kér. Jugoszlávia és Görögország tehát az albán kérdésben egy-öntetűen jár el. Olaszországnak azonban nem-csak Albániában van elintézetlen ügye, az olasz kormány a legnagyobb aggodalommal vette tudomásul a francia-török megállapodá-sokat. Ebben az ügyben már jegyzéket is in-terezt az olasz kormány. Tiltakozik a francia-török szerződés ellen, mert az sérti Olaszor-szág érdekeit. Olaszországnak ez a lépése An-gliának hasonló lépését követte. Anglia is el-egyetlen a francia és török egyezményről és ismeretes, hogy Anglia Olaszországgal külön megállapodást kötött a közeli Kelet probléma-jának kivédésére.

Zavarok Japánban

London, nov. 18. A japán miniszterel-nök meggyilkolása óta igen megsúlyosodott a helyzet Japánban. Általában az a vélemény, hogy az európai megfigyelések nem nyújtanak pontos értesítéseket Japán tulajdonképeni belső helyzetéről. Az országban most rendki-vül nagy nyugtalanság uralkodik. Követlenül a gyilkosság után vad pánaszok tört ki. Ma-gyarból a gyilkosságról még mindig ellentétes hírek vannak forgalomban. A „Chicago Tri-bune” azt írja, hogy a miniszterelnök gyilkosa egy Notoaka nevű 19 éves diák, aki nem tudta a tandíjat fizetni és ezért kiharadt az egyetemről. A „Newyork Herald” viszont azt írja, hogy a merénylő egy fiatal fiú, aki a tokiói pályaudvaron a III. osztályú étteremben, mint kiszolgáló volt alkalmazva. A világsajtó még azt a kérdést sem tudta véglegesen tisz-táznai, hogy a militaristák vagy az antimilitaris-ták ölték-e meg a miniszterelnököt?

Tóra előtt adományoztak a Tarbutra.

HIREK

Az Új Kelet leírójai:

Szerkesztőség	977
Kiadóhivatal	844
Zs. K. Sz.	558

— Szerencsés felebarátodat! Zsidó ige minden idők zsidója számára. Kevés a barátunk a népek között, ezt a keveset szeretnünk kell. Egyetlen aktív barátja a zsidóknak a zsidó sajtó. Szeressétek a zsidó sajtót és támogassátok. Minél erő-sebb a sajtótok, annál erősebbek vagytok ti. Ne felejtétek, hogy a ti egyedüli fórum-otok és szószólótok ebben az országban az Új Kelet!

— Bialik házat épít Jeruzsálemben. Silman, a jeruzsálemi „Boné Bait” szö-velkezet elnöke, a XII kongresszuson felszó-lította Bialikot az egyesületbe való belépésére. Az egyesület a Jeruzsálem nyugati részén építendő új negyedben a legszebb telket át-engedi a nagy héber költőnek.

— Negyvenmillió hagyatéka, amely-hoz husz évig nem szabad nyulni. Nagyváradról jelentik: Nagyvárad közigazga-tási bizottsága rendkívüli értékes hagyatéki ügyben hozott határozatot. Néhaj Friedman Benő negyvenmillió hagyatékaról van szó, melyet heten örököltek azzal a feltétellel, hogy a vagyon husz évig ocszatlanul maradjon. Az örökösök között van két kiskorú is, akiknek az apja dr. Goldner Herman az egyik örök-lött birtokrészt, az esküllői Lederer-féle cserép-salak és mészegetőgyár igazgatója. Dr. Goldner még múlt évben 800.000 korona előleget vett fel kiskorú gyermekei részére. Ebből kifolyólag a többi örökösök kerestéleg támadták meg és annak megállapítását kérték, hogy dr. Goldner nem kompetens arra, hogy gyermekei nevében a gyárat igazgassa. Az árvaszék a kereset ek helyt adott és dr. Marta Sebestyén nevezte ki gondnoknak. Nagyvárad közigazgatási bizott-sága az árvaszék határozatát most megsemmi-sította és dr. Goldnert bizta meg a rendelet végrehajtásával. Az örökösök az ítélet ellen a minisztériumhoz fogtak felebbezni.

— Új büntető törvényt kap Ausztria. Bécsből jelentik: Az osztrák bünt-ető törvény átalakításáról napok óta tárgyalá-sok folynak Bécsben, melyen részt vesznek a legkiválóbb jogászok és jogbölcsesek. Az ál-lamokban általában szükségét érzik a régi büntetőjognak az új tömegpszichéhez és a társadalomról vallott új felfogáshoz való hoz-záalkalmazását. Így Csehszlovákiában is reform alá kerül a büntető törvény. Dr. Hainisch Mi-hály, az osztrák köztársaság elnöke, nev s szociálpolitikus, a reformmunka indokolásáról a következőket mondta:

— Mindenki tudja, hogy a háberu ho-gyan hatott vissza a bűnözés konjunkturájára. A szükség is fontos motívum a törvények megszigorításában, de a fiatalabb nemzedékben érezhető a nevelés hiánya is. A semleges or-szágokban is hasonló jelenségek mutatkoznak, nyilvánvaló tehát a pszichikai fertőzöttség. Szellemi áramlatok és ami evel szorosan összefügg, a gazdasági helyzet termik a bűn-özés diszpozíciót. Minél intelligensebb és eré-lyesebb valamely nép, annál könnyebben termi bizonyos gazdasági megszorítások közt a bűnözést. A bűnözés szorosan összefügg av-val a vad ambícióval, hogy az emberek ki-emelkedjenek a maguk társadalmi rétegéből. Ha a bűn ilyenformán társadalmilag van meg-határozva, akkor a büntető törvények ezen a megállapításon kell újjalakulnia. Meg kell a büntető törvényt változtatni, mert a társada-lom átalakulóban van.

— Felmentették az aradi diáko-kat. Bukarestből jelentik: A bukaresti legfőbb katonai törvényszék felsőbbvitali tanácsa ma tárgyalta a szebeni hadbírárság által elítelt aradi diákok perét. A legfőbb katonai törvény-szék elrendelte Hollós István, Erdősi Andras, Majtényi József, Poldi Endra, Pask István, Fleischer György és Heller József azonnali szabadlábra helyezését.

— Ma este — menzabál. Ma, szom-baton este lesz a zsidó menza műsoros tánc-estélye, mely elé nagy várakozással néz ko-lozsvár zsidó társadalmá. A magyar színház és a román opera legjobb művészei találko-znak ez alkalommal egy színpadon. A rendező-ség felkéri mindazokat, akik az estély büffeje számára adományokat jegyeztek, hogy adomá-nyaikat ma délután négy órától kezdve küldjék el a menza helyiségébe, Petőfi-utca 18. sz. alá. Képkiallítás is lesz a menzabálon.

— Két külföldi lapot kitiltottak Romániából. Bukarestből jelentik: A mun-kácsi „Keleti Újság”-ot és az amerikai „Nép-szava”-t a belügyminisztérium kitiltotta az ország területéről.

— Munkássztrájk Génuában. Gé-nuából jelentik: Miután a génuai vas- és fém-munkások és munkaadók közötti tárgyalások meghusultak, a génuai munkásság proklamálta az általános sztrájkot.

— A bukaresti orvosi fakultáson ismét megkezdődnek az előadások. Bukarestből jelentik: A kórházak igazgatósága és az egyetem orvosi fakultása közötti konfliktust ma békésen elintézték. Ennek követ-keztében az orvosi kar előadásait hétfőn meg-kezdődnek.

— Megindultak a pörök a föld-kiszajátítás miatt. Bukarestből jelentik: A jassil tábla ma tárgyalta több földbirtokos fe-lebbezését a kiszajátítási árak megállapítása el-len. A bíróság részben helyt adott a telebbe-zéseknek és az első forum által megállapított áraknál husz százalékkal nagyobb árakat álla-pított meg.

— Bezárták a szilisztrai iskolá-kat. Szilisztrából jelentik: A szilisztrai bolgar és török iskolákat az iskolai törvények be nem tartása miatt bezárták. Ma egy bolgar és török küldöttség utazott Bukarestbe, hogy a közök-tatásiügyi miniszternél intervenáljon a sérelem orvoslása érdekében.

— A Jehudit felolvasóelőadása. Mint tegnapi számukban jeleltettük a Jehudit kulturegyesület vasárnap délután hat órakor a Haggibbor klubhelyiségében felolvasóelőadást rendez. Székely Zoltán, a Tarbut főtájkara a zsidó történelemről fog hívós előadást tartani. Solem Alejchem és J. L. Perez zsidó meséi-ből Kasztner Riza fog felolvasni az írők élet-rajzában ismertetéseiivel kapcsolatban. Kende Bözsi énekelni fog. Ilkovicz Eliz zongorajátéka, Beethoven hatodik szimfóniája után szemelvé-nyeket fognak előadni. „A zsidó nő a Talmud-han” címmel. Belépődíj személyenként öt lei. Ehelyen említjük meg, hogy a Jehudit közgyű-lését nem mint tévesen jeleltettük vasárnap, hanem kedd délután öt órakor tartja Széchenyi-tér 40. szám alatt.

— Morgenstern Károly. Egy kiváló és fáradhatatlan elvtársunk tavozott el a na-pokban Marosvásárhelyről: Morgenstern Károly. Az első között volt, akik a meddő várárhelyi talajba a zsidó nemzeti gondolat magvait el-hintették. Barátai és elvtársai bucsubankettet rendeztek tiszteletére, amelyen malaga ünnep-elték Morgenstern Károlyt.

— Újabb választási eredmények. A második országoszi cionista konferencia delegátusainak megválasztásáról szóló jegyző-könyvek a következő helyekről érkeztek be a központi irodához: Dé. Delegátusok: dr. Ágai Andor, Dux Mór, Fürst Mihály, Hirsch Ábra-hám, Klein Albert, Márvány Meir Jehuda, Ro-senzweig Meir Jehuda, Wiegner Samu. Pöt-delegátusok: dr. Harsányi Jenő, Weisz Adolf, Gyergyószentmiklós. Delegátusok: Grünstein Adolf, Löwi Ármán. Pötdelegátusok: Charap Salamon, dr. Klein Vilmos, Nagysomkut. Dele-gátusok: dr. Blumenfeld Dezső, dr. Goldstein Ármán. Pötdelegátusok: Kepecs Jenő, Klein Eliás. Az óromániai cionista szervezet két de-legátussal fogja magát a konferencián képviseletelni. Bejelentette még részvételét Bernhard Adolf bankigazgató, a Cionista Világszervezet nagy Intéző Bizottságának tagja. A Keren Haj-jeszdő központi irodáját dr. Kurt Blumenfeld (Berlin) fogja képviselni.

A görögkeleti egyházak egységesítése. Bukarestből jelentik: A szent szinódus tegnap esti ülésén Goga Octavian beszélt az egyházak közigazgatási egységesítéséről. Beszéde után a javaslatot általánosságban elfogadták és elhatározták, hogy a javaslatot a parlament megnyitja után azonnal be fogják nyújtani. Az egységesítés egy közös rendszer szerint szervezett közigazgatásban áll, azonban a különböző egyházak autonómiája fennmarad. A lelkészeket továbbra is a hívek választják, az espereseket pedig a lelkészek. Az archimandritákat és püspököket a kerületi közgyűléseken, a metropolitákat pedig az évenként Bukarestben tartandó egyházi kongresszuson választják. A kolozsvári szinódust feloszlatták. Katonai püspököt is választanak. Az erdélyiek az egész ülésen azt vitatták, hogy az erdélyi egyház továbbra is a régi statutumok alapján fog működni. Goga energikusan támasztja ezt a felfogást.

A marosvásárhelyi „Debóra” közgyűlése. A marosvásárhelyi csoport „Debóra” négylete november 20-án, vasárnap délután 3 órakor tartja a héber óvoda helyiségben (Kossuth Lajos-utca 19. sz.) tisztújító közgyűlést, amelyre az összes tagok megjelenését föltétlenül elvárja. Vendéget szívesen lát a vezetőség.

Bulgáriában élő románok panasza. Bukarestből jelentik: A Bulgáriában élő románok írják, hogy a hatóságok nagyon rosszul bántak velük. Véleményük szerint az ottani román követ 8000 frankos fizetése nincs arányban munkájával.

Mit lesz az Osztrák-Magyar Bank arnya. Bécsből jelentik: Az Osztrák-Magyar Bank aranykészletét tudvalevőleg az utódállamok között fel fogják osztani és olyan hírek terjedtek el, hogy ez a felosztás hamarosan megtörténik. Illetékes helyen kijelentették, hogy erről egyelőre szó sincsen. A bank részvényesei külföldben azt kérték a nagykövetség tanácsától, hogy az aranykészletet osztalják a li vidációs tömeghez, arra azonban, hogy ezt a kérést teljesítsék, kevés a kilátás.

A borecai hidat átadják a forgalomnak. Bukarestből jelentik: December 1-én átadják a forgalomnak a borecai hidat s így a Konstanzaival való összeköttetés normális lesz, mint a háború előtt volt.

Házasság. Fuchs Idus Nagyvárad és Steinberger A. Ernő jegyesek. **Erdélyes intézkedések a komitácik ellen.** Szófiából jelentik: Dimitroff hadügyminiszter meggyilkolása arra készítette a kormányt, hogy a legerélyesebb intézkedéseket léptesse életbe a komitácik ellen.

Elfogták egy automobilles rablóbandát. Párisból jelentik: A rendőrség kinyomozta és letartóztatta a saint-martini ékszerészből kirakatának automobilles rablóit.

Nemzetközi betörőbanda Nagyváradon. Nagyváradról jelentik: Nemzetközi betörőbandát fogott el tegnap délután a nagyváradai rendőrség. Moldován Lajos, Báthori Károly és Jaskovics Samuel hírhedt betörők kerültek a rendőrség kezére, akik már Szolnokon, Kolozsváron és Nagyváradon is követtek el sorozatos betöréseket. A mai napon a vállalat alkalmazásával tíz betörést ismerlek be. Ugy fogták el őket, hogy mindhármukat tettenérték mikor egy külvárosi raktárt akartak kifosztani.

Rendőrségi hírek. Gh. Abancia kolozsvári lakos családja miatt feljelentést tett a központi rendőrség büntügyi osztályánál. Guthmann Jakab str. Szentlélek 9. számú lakos becsületesséért miatt tett feljelentést. Herman Jakab bejelentette, hogy Dácia-szállodabeli lakásába alkulccsal behatoltak és háromezer lei értékű ruhaneműjét ellopták. Mioli István kétezer leies lopás miatt emelt panaszt.

„Oh jaj megfojt az az átkozott köhögés”, Eger melipasztilli csakhamar meggyógyítanak. Kapható minden gyógyszertárban és drogueriában.

Ősz bealtával. Speciális szőrmefestés, tükrös plüss kabát, gőzölés és ágytoll tisztítása Cinknél Cluj, Dézma-u. 5.

KÖZGAZDASÁG

A franciák ki akarják szorítani az osztrák ipart Romániából

— Az Uj Kelet bécsi tudósítójától —

A délkelet-európai államok piacáért folyó versenyben a nyugati államok közül különösen Ausztriának voltak kilátásai. A nyugati államok az osztrákkal iparral, mely rossz osztrák valutával fizeti munkáit és nyersanyagának javarészt idehaza termeli, nehezen is vehették volna fel a versenyt. Franciaország hivatalosan a legmesszebbmenő támogatásáról biztosította Ausztriát és minden alkalommal megígérte, hogy gazdasági ujjaépítésében részt fog venni. A kilátások mögött azonban az ellenkezőjét csinálja.

Ismeretes, hogy Ausztria mindjárt a monarchia összeomlása után élénk kereskedelmi összeköttetésbe lépett Romániával. A régi kapcsolatokat kölcsönösen kimélyítették és az új összeköttetéseknek új sorozatát teremtették meg. Már úgy volt, hogy Ausztria tényleg egyedül uralja a román piacot. Bécsi tudósítónk illetékes helyen információkat kért a román-osztrák kereskedelmi kapcsolatokról és ott meglepő adatokat kapott.

A francia nagytőke — mondották — minden befolyását latba veti, hogy Romániát érdekkörébe kapcsolja. A francia nagytőke minden lehető elkövet, hogy Ausztria iparát véglegesen és teljesen kiszorítsa Romániából. A román hivatalos körök ugyan igyekeznek ellensúlyozni ezeket a nem hivatalos formában jelentkező, de mégis a legkomolyabb francia álláspontot fedő befolyásokat, de kérdéses, hogy sikerülni fog-e.

Hogy milyen messze menő a francia nagytőkének a román piac iránt való érdeklődése, legjobban bizonyítja az a körülmény, hogy az Ausztria és Románia közt nemrégén létrejött kereskedelmi szerződés előkészítése és további tárgyalásai teljesen titokban folytak. Erre csupán azért volt szükség, hogy a különböző oldalakról jelentkező francia befolyás utját elvágják.

A megkötött kereskedelmi szerződéseket ugyan Ausztriában komolyan fogják fel, mégis attól félnek, hogy a francia befolyás alatt tényleg elveszítik legjobb piacukat, Romániát.

A kormány fenntartja a külföldi letétek zárlatát. Megirtuk tegnap, hogy bukaresti pénzügyi körökben az a felfogás alakult ki, hogy a külföldi bankbetétek zár alá vételét fenn kell tartani, mert ez többet segít a román valután, mint amennyit a li jegyzésének megszüntetése okozna a külföldi tőzsdéken. Ezt a felfogást a kormány is magáévá tette. Tegnap ugyanis életbe léptették a zár alá helyezési tilalmat, sőt bankkörökben úgy tudják, hogy a kormány hamarosan a állam-polgárok külföldön levő letéteit is zárolni fogja.

A jegybank megtagadta az ötszázmillió kölcsönt. Bukarestből táviratozzák: A Banca Nationala igazgatósága Bibic sen elnökletével tegnap este ülést tartott az állam által kért 500 millió kölcsön ügyében. Három óra hosszat tartó heves vita után az igazgatóság 10 szavazattal 2 ellenében megtagadta a kölcsönt a kormánytól. A bank határozatát ma közlik a miniszterelnökkel.

Uj kiviteli illetékek. A vámügyi bizottság az alábbi árak kiviteli illetékét módosította: faszén vagonként 50 lei, pirit 50, ökör 2000, korom vagonként 400 lei, régi tojás mézben konzerválva dec. 15-ig 15 bani darabonként, ólomzománc vagonként 200 lei, korpa kivitele tilos, hauxit vagonként 50 lei, téglá illetékmentes, fekete káviár kgonként 150, enyv vagonként 500, csontliszt vagonként 100 lei.

Valutapiac. Bukarest, nov. 18. A valutapiacra teljes lanyhaság uralkodik. A legtöbb bank tegnap egyetlen párisi vagy londoni csekket sem adott el.

SZÍNHÁZ

HAGYAR SZÍNHÁZ
Szombat d. n.: Bánk Bán. (Harmadik ifjúsági előadás, igen olesó helyárrakkal. Előadó Visegrádi Lajos, igazgató.)
Szombat este: Offenbach. (Operettjudoóság, 2-odszor. Rendes helyárrakkal. Napibérlet 50 szám B.)
Vasárnap d. n. fél 4 órakor: Offenbach. (Operettjudoóság, 3-adszor. Rendes esti helyárrakkal.)
Vasárnap este fél 8 órakor: Offenbach. (Operettjudoóság, negyedszer. Premierhelyárrakkal. Általános bérletiszűnetben.)
Hétfő: Offenbach. (Operettjudoóság, 5-odszor. Rendes helyárrakkal. Napibérlet 51 szám. C.)
Kedd: Offenbach. (Operettjudoóság, 6-odszor. Rendes helyárrakkal. Általános bérletiszűnetben.)
Szerda: Offenbach. (Operettjudoóság, 7-edszer. Rendes helyárrakkal. Napibérlet 52 szám D.)
A műsorra tűzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

Színházi iroda hírei:

Ujdonságok. Lázás, pihenést nem ismerő munka folyik a színháznál. Reggeli 9 óratól délután 4 óráig szakadatlanul folynak a próbák a színpadon s ültöz-szobákban új operettek, operák, drámák, vígjátékokból s reprimékből. — Csak ez a vasszorgalmu munka teheti lehetővé azt, hogy minden héten ujdonsággal, repriméval szolgál a színház közönségének s hogy a műsor olyan változatos, amint soha nem volt, az Offenbach című új operett bizonyára hosszú ideig fog uralkodni a műsoron. Ennek a egyszerű operettnak mindenütt, ahol előadták, szenzációs sikere volt. Nem csoda, mert hiszen zenéje az operettírás mesterműveiből, a Szép Heléná-ból, Hoffmann meséiből, Orpheus az alvilágban-ból van összeállítva. Pezsgő vidám élet, mély hangulat árad ki a darabból. Izsó Miklós az új operettrendező, Stephanides karnagy s az összes szereplők: Aggházy Melinda, Sereg Marcsa, Kabdebó Ducl, Bálint Béla, Réthely, Nagy Gyula, Virág azon fáradoznak, hogy nálunk is azt a sikert érje el az operett, amely hosszú életet biztosít neki. Ennek dacára szorgalmasan tanulják már a szereplők a következő operettjudoóságot, a Szerencsétlanc-ot, sőt rövid idő múlva már a Lehar új operettjudoóból, a Kék mazur-ból is megindulnak a próbák. Az operaszemélyzet Bródy Miklós dr. új operájára, a Thámár-ra készül. De ezzel párhuzamosan folynak a próbák a Carmen-ből is, amely már két hét múlva és pedig kettős szereposztásban fog műsorra kerülni. Tanulják a Tschaiikovszky Anyegán Egúnjá-t s a Puccini Manon-ját is. Az ujdonságok közötti időben föl-elvenitk a Romeo és Juliát, a Bohéméletet, a Mignon-t és a Zsidón-t is. A drámai személyzet met a Mikszáth Kálmán három egyfelvonásos komédiájára készül, amelynek gyűjtő címe Három komédia, továbbá Piers új vígjátékának, a Hazatérés-nek előkészületei fol-lakoztatják, de gyors egymásutánban fog műsorra kerülni a Molnár Ferenc új háromfelvonásosa, a Színház, Bataille Gyengédség című színműve és Pierre Wolff Naplementé-je. — Az ujdonságok bemutatása közötti időben a Szentivánéji álom-nak, az Ember tragédiájának repriméje is sör fog kerülni.

ROMAN OPERA
Hétfő: Sámson és Delila. [A régi szereposztásban.]
Szerda: Faust. [Madame Seinescu Cahope vendég szereplésével és Sterian-Mandryval a Mephistó szerepében.]

SPORT

A bajnokság utolsó mérkőzése. Vasárnap, november 20-án kerülnek eldöntésre az őszi forduló utolsó bajnoki mérkőzése. A KKASE játszik az Aesculappal a másodosztályu bajnokságért.
Haggibbor tagok figyelmébe! Felkerül az azon klubársainkat, akiknél Haggibbor-pálya részvényjegyzési iverk vannak, hogy úgy az iverket, mint pedig a náluk levő pénzüsszegeket f. hó 20-án, vasárnap este 8 és 9 óra között a Haggibbor Sr. Avram Jancu (Petőfi utca) 18. szám alatt levő klubhelyiségben, a titkári irodába beszolgálatni sziveskedjenek. A Haggibbor pályaeépítő bizottsága.
Elnökségi ülés a Haggibborban. A Haggibbor elnöksége ma, szombaton este 9 órakor ülést tart a klubhelyiség kistermében. A tárgysorozat fontosságára való tekintettel kérjük az elnökség tagjainak pontos megjelenését.
Haggibbor—CFR revánsmérkőzés. Vasárnap délután három órakor a KKASE—Aesculap mérkőzés után a Haggibbor fog mérkőzni a CFR footballcsapatával. A barátságos mérkőzés revans jellegű bir: a bajnoki mérkőzések során a Haggibbor 3:1 arányu váratlan vereséget szenvedett a CFR-től. A vasárnapi mérkőzést Kocz Rudolf vezeti le.

A Zs. N. A. k...
Az Erdély, Bánát, Máran...
kele Erdélyrészi iroda je...

A Zsidó Neve
Az 5682-ik év m...
8-15-ig a következő
Általános adom...
Paadomsay
Nachia
Templomadomán...

Általános
Kaufmann Jakob 50—
mann Matyas 30—, S...
Róth Henrik 20—20—
N. N. 10—10— (E10—
altai 1920. dec. hóba...
ból 200—, Szilágyosk...
Sándor ügyvéd utján...
váltást gyűjtöttek:
30—, Adler Ferenc...
Márton Ernő 9— (14...
ethog megváltás cím...
zeménis egy paleszti...

János T.
Uj Kelet
Vécsi Ferenc
bélyegért 10— (Edd...
(Az Uj Kelet lige...

Springer Edith és
N. N. Arad 8...
Jörsef, Springer Miks...
Izsó, Löwy Jenő, Sol...
2—2 fa. (Eddig befel...
Jaar Trans. il...

A Szatmári Cion
Vécsi Ferenc
25— (Eddig befolyt...
Ten

Nagyzeben: Sc...
Grünberger Jozsef 1...
Schichler Izák, Izsó...
Löwy David, dr. Hó...
Lóbl József, Glóck...
Friedmann Nándor...
Menyasz Mayer, Fr...
Aladar, Kohn Jenő...
Stein Aladar 10—...
(1000—). Borjúprá...
Város: Frankl Mór 9...

HAZ

SZÍNHÁZ
Harmadik ifjúsági előadás, helyárral. Előadó Visegrádi (t.)

Operettjondóság, 2-odszor. Árral. Napibérlet 50.

Offenbach. (Operettjondóság). Rendes esti helyárral.

Offenbach. (Operettjondóság). Premierhelyárral. (Jelszót.)

Operettjondóság, 5-odszor. Árral. Napibérlet 51.

Operettjondóság, 6-odszor. Árral. Általános bérlet.

Operettjondóság, 7-odszor. Árral. Napibérlet 52.

egyei előre megváltható a színházban.

Adó hírei:

menést nem ismerő munka 9 órától délután 4 óráig bák a színpadon s öltöző- perakból, drámakból, vig- Csak az a vasszorgalmu gy minden héten ujdona- ház közönségének s hogy inó soha nem volt, az zonyára hosszú ideig fog k a egyszerű operettnek zudáció sikere volt, Nem operettírás mesterművei- mann meséiből, Orpheus itva. Pezsgő vidám élet, rabból. Izsák Miklós az új karnagy s az összes Sereg Marcsa, Kabdebó Nagy Gyula, Virág azon azt a sikert érje el az et biztosít neki. Ennek már a szereplők a következő ánc-ot, sőt rövid idő múlva a Kék mazur-ból is meg- személyzet Bródy Miklós készül. De ezzel párhuzam- arna-ból is, amely mar- tós szereposztásban fog a Techaikowszky Anyegin is. Az ujdonságok közötti és Juliát, a Bohémélet-et, A drámai személyzet most gyfelvonásos komédiájára Három komédia, továbbá éres-ek előkészületei fog- utanban fog másorra ké- omfelvonásos, a Színház, iműve és Pierre Wolff gók bemutatása közötti t., az Kamber tragédiájának

Opera

Dellia. [A régi szerep-

ame. Seinescu Calope ésével és Sterian-Mand- ó szerepében.]

RT.

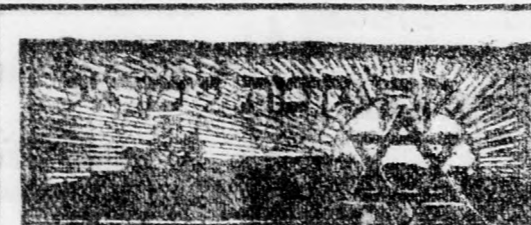
mérkőzése. Vasárnap, döntésre az őszi forduló A KKASE játszik az a bajnokságot.

velmébe! Felkérjük azon ggyibbor-pálya részvény- y úgy az iveteket, mint sszegeket f. hó 20-án, között a Haggibbor Str. 18. szám alatt levő irodába beszolgáltatni pályáépítő bizottsága.

gyibborban. A Haggibbor este 9 órakor ülést tart. A tárgysorozat fontos az elnökség tagjainak

ánsmérkőzés. Vasárnap ASE—Aesculap mérkő- mérkőzni a CFR foot- mérkőzés revans jelle- ések során a Haggibbor get szenvedett a CFR- oncz Rudolf vezeti le.

A Zs. N. A. kistérségi fel- adata földet vásárolni Paleszt-ában mezőgazdasági célokra. A vásárolt föld a zsidó közbé- ség tulajdonos képezi s a nem idegontatás

Egy akcja 25 L, 200 fa egy hekt, 1000 fa egy hekt, egy dunasz 125 L, Nechla 12.500 L. Jähr- zeit-alapítvány 1250 L. Arany- könyvbevonás 1000 L.

Az Erdély, Bánt, Máramaros és Kárpátok területéről hazánk országok felé fordított a Kolozsvári (Szabótelek-u. 1.) 672- telű Erdélyrészi Iroda jogosított, mely minden az Uj Kelet-ben közzétett országért közvetlenül az Alap központi firodájának (Hagy, Heulstr. 5.) tartozik felelősséggel

A Zsidó Nemzeti Alap Erdélyrészi Irodájának kiemutatása

Az 5682-ik év márciusában hó 9-15-ig (1921. nov. 1-10-ig) a következő adományok folytak be:
Általános adomány 785.60 L
Pádomány 810
Nachla 35
Templomadomány 1.815
Összesen: 3.485.60 L

Arnold 30—, Herzhager Béni, Vida Manó 25—
dr. Weiss József, Vértés Zoltán 20—20— (245—)
Béti: [Csaróház] Ladnar Lejos 50—, Silberstein Bernát, Apfal Gyula 10—10—, [20—] 1.815—

Összesítés

	Kivett	Befolyt
Nagyvárad	1600— Lei	30000— Lei
Bonyórad	500—	1000—
Kraszobváros	390.50	9000—
Gyerekek	210—	150—
Beszterce	200—	3000—
Arad	300—	10000—
A többi helysé- gekből	335—	548840—
Jelen szí- munkában:	3485.60 Lei	
Az összegyűjtendő	600.000 L-ból	bef. 237.008.80 Lei.

A Zsidó Nemzeti Alap Erdélyrészi Irodája.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON BENC
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t. Szerkesztőség: Dala Reg. Partizán (vált Ferenc József-ut) 83. Kiadóhivatal: Szabótelek-utca 1/a.
Fiókhivatal: Nagyvárad, Doki Farsang-u. 2. Arad, Str. Alexandri L. Szatmár, Bathányi-utca 34. sz.

Előfizetési ár: havonként 30 lei
Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvarokon 1.50 L. hirdetések milliméteres díjszabás szerint vesző fel a kiadóhivatal.

A kiadóhivatal közleménye: Tisztelettel kérjük helyi és vidéki t. elő- fizetőinket, hogy a lap közreadelmei kéz- besztését kiadóhivatalunknál jelent sék be, hogy a gyors és pontos kéz- besztés iránt intézkedhessünk.

Pályázat

Alultrott hitközség a megüresedett hitközségi és szentegyleti jegyzői állásra pályázatot hirdet.
Pályázhatnak 33 éven alóli életkoru kollé- kákapotóság, a fogalmazási szakrmban és a hitközségi ügyekben elegendő jártassággal bíró magyarul, németül és lehetőleg románul is tudó romániai állatvalók.
A pályázati kérvények, melyek a jelentkezőnek okmányi alkalmaztatásáról, referenciáiról, fizetési igényeiről, életkoráról és családi viszonyairól kell képet kell hogy nyújtsanak, alóított hitközséghez intézendők.
Timisoara, 1921. november 8.

A timisoarai izr. hitközség Belváros (Cetate)

Ha jó rum- és likőresszencét akar beszerezni olcsón, forduljon Glück Henrik gyárához
Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Viet. 1253 (vált Kolozsvári-u.) 74

Ujrafoncsorozás!
PÉCHY ÉS TÁRSA
MODERN ÜVEGOSISZOLÓ és TÜKRÁRUGYÁR
üzemét ORADEA-MARE (Nagyvárad) Str. Saguna (Kapucinus-u) 20 sz. megkezdte
Minden méretű és minőségű tükrök, butorüvegek olcsó áron meg rendelhetők.
KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT!

Nagymennyiségű lámpaár, cseh táblaüveg, karlsbadi porcellán és Dittmar-féle lámpaár érkezett.

DEUTSCH K. I.
üveg és porcellán nagykereskedés r. t.
Oradea-Mare — Nagyvárad,
Str. Nicolae Jorga (vált Zöldfa-utca) 4.
Telefon 71 1253
Pontos és szolid kiszolgálás!

Grünwald
Üvegesiszolda, tükrárugyár és épületüvegezési vállalat
Oradea-Mare, Str. Gerliczy-utca 16
tudatja, hogy tükrüveg- szállítványa megérkezett!
Készít mindenféle esiszolt butorüve- getek és tükröket, tükrök ujrafoncsor- ozását. — Fintükrök I. II. III. rendű (10/15 coll) ládákban. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh tábla- üvegek állandó nagy raktára

„Malissát” kérien, ha finom! cukorkát akar!

„AGRICOLA”
Általános Román Biztosító R.-társaság Bukuresti
Alaptőke: 10.000.000 lei
ERDÉLYRÉSZI VEZÉRKÉPVISELŐSÉG
Cluj, Str. N. Jorga (v. Jókai-u.) No. 11 (saját házában)
valamint alant felsorolt ügynökségei és az ezekhez beosztott ügynökségek mindegyike előnyös feltételek mellett átvesszi a miniszteri rendelettel további működésükben felfüggesz- tett magyar, német és osztrák eredetű társa- ságoknál eddig elhelyezett összes ágazati- bi biztosításokat.
FÜGGYÖNSÉGEK: Cluj: Str. Regina Maria 1-3 sz. Banca Centrala, Oradea-Mare: Str. Reg. Ferdinand 7. Hillinger és Ilyés bankháza. Simeu- Silvaniei: saját regieben (Kereskedelmi bank épületében.) Satu-Mare: Piata Victoriei 6 sz. Banca Romana. Sighetul-Marmatiei: Pécsi és Fried építési vállalkozó cég. Targu-Mures: Potofzky Péter, Str. Calarasilor No. 17. Blacrita: Marosvásárhely Takarékpénztár főköja. St.-Ghe- orghe: Dr. Kupferstich Armin ügyvéd. Cristur- Seculesc: Székelykereszturi Takarékpénztár R.T. Brasov: Iosif Lányi, Str. Lunga No. 15. Lupeni: Fried Majer.

Függőlámpák, táblalámpák és mindenféle világítási cikkek.
Préselt üveg árak
ornament tábla, ábrák, pasz
valamint kristálytáblák, esiszolt és festett üveg árak és por- cellán árak raktá- ron vannak.
Kérjen árajánlatot
Nomios Testvéreinktől
Oradea-Mare — Nagyvárad

APRÓHIRDETÉSEK

Egy más ára 1 lal. Vasárnapon helyével 2 lal.
Legnagyobb apróhirdetés ára 10 lal.

Intelligens, fiatal ur-asszonyka keres 10 hónapos, csendes gyermekével szobát teljes ellátással — kizárólag ur családnál, hol öt családtagnak tekintenek. Ajánlatokat árnyékjelöléssel „Jól fizetek” jellegre a kiadóba kérek.

Jobb zsidó családnál teljes ellátást keresek. — Cím: Weisz és Molnár cég, Wesseliényi Miklós-u.

Fűszerességéket, ki a vasszakmában is jártassággal bír, azonnali belépésre akceptálók. Román, magyar nyelvtudás megkívánják. Ajánlatok fizetési igényekkel — Deutsch és Geiszt céghez küldendők, Marosvásárhely.

Felvilágított keresek — lehetőleg francia tudással, három leányka, 11—10 és 6 éves mellé. Cím: Kornis Zsigmond Arad, Boros Béni-tér 28 szám.

Fokhagyma 50 kg-tól feljebb, minden mennyiségben kapható Rosenberger és Társa cégnél Arad, Heim Domokos-u. 2.

A világhírű Kerpel Kézfőmunkás Kerpel aszappan Kerpel Hőbőszappan Kerpel hímzőpor kapható kicsinyben és nagyban Rózsa nagydrogériában Csij-Kelenvár, Pista Utca 28 Mátyás kir. tér — 1250

Dr. PAUL JÁNOS fogorvos
rendel: délelőtt 11—1-ig és délután 3—7-ig
Str. Eminescu (Fadrusz János-u.) 8.
Hivatásosok és családtagjaik részére 30% árcsökkentéssel adunk.

A BÉCSI DIVAT SAISON-ÚJDONSÁGAI MEGÉRKEZTEK

VELOUR
DUVETIS
HOMESPONS
SRETLAN
GYAPJU TRICOT
SHORTS
VELOURCHIFFON
ANGOL RUMA-BÁRSONY
CREP DE CHIN
CHARMANT
NAROSZ
CREP GEORGES
FANTASIE

AZ ÖSSZES DIVATSZINEKBEN OLCÓSÓ ÁRAK!
GRÜNWARD ÉS STEINER
NŐI DIVATKÖLÖNLÉGSÉGEK ARUHÁZA
CLUJ, PIATA UNIRI No. 12

FRÄNDEL EMÁNUEL és KLEIN SÁMUEL
Közvetítő nagykereskedése
1106 Cluj, Piata Mih. Vit. (v. Széchenyi-tér) 34 Dick-ház.

Megérkeztek a „HERCULES” cipőárúháza Str. Reg. Ford. 5 nagy választékban női- és férfi cipők

KRISTÁLY
Fest, tisztít. TELEFON 500, 11-21

Szilágyi Eleonora R.-T.
Ajánlja: likőr, rum különlegeségeit, Kisördög pezsgőt és borait. 1210 Szász nagyraktár

Felhívjuk a t. előfizetőink és elobarátaink figyelmét

azon kellemes helyzetünkre, hogy olcsón és pontosan mindenféle nyomtatványok, üzleti könyvek, - meghívók, címkek, levelepapírok, névkártyák kiadóhivatalunkban megrendelhetők — Kívánatra árajánlattal rendelkezésre állunk :-:

As Uj Kelet kiadóhivatala

Csak egy ut vezet az erőbe, egyszemélyes a pártolna hatáson

HIGIEA SOSBORSZESZ

Kapható mindenütt!
Gyártója: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyszervi Gyár
1250 CLUJ — HOLOZSVÁR

KÖNYVÚJDONSÁG!

Sombart: Zsidók jövője — 10 Lei
Sombart: Zsidók jövője (kötve) 20 Lei

Kapható:
A Zsidó Nemzeti Szövetség központjában
Cluj, Szentlélek-utca 1 szám alatt

VASPOR

tornyos 1 láda 500 db. tartalommal
LEI 75.—

LÉBFIVÉREKNÉLCLUJ
Piata M. Viteazul 6. — Telefon 471.

Háberu előtti minőségű fekete és sárga

Börzsirt

szállítunk 20-as csomagolásban

BÜRGER ALBERT vegyszervi gyára
Targul-Mures — Maresvásárhely

MEGNYILT!

KOZÁK & SÁMSON

bőrkereskedés CLUJ,
Piata M. Viteazul 37 (Széchenyi-tér),
ahol bel- és külföldi bőrök, talpak és cipész-kellékek kaphatók.
Legolcsóbb napi árak!

Ügyes, szakavatott utazó

a likőr- és szeszital szakmából Orománia (Regát) beutazására mielőbbi belépésre kerestetik. - Ajánlatok az eddigi működés körülményeivel és a fizetési igények felmérésével alulírott céghez intézendők:

Bäumel, Steiner és Társa
Részvénytársaság, Lugoj (Lugos)

Dióbelet

minden mennyiségben vásárolunk

LÉB FIVÉREK CLUJ,
Piata Mih. Vit. (v. Széchenyi-tér) 6
TELEFON 471 TELEFON

Jön a tél! Legfinomabb Jön a tél!

rum- és likőresszenciák

minden háztartásban nélkülözhetetlenek. Különösen ajánljuk pártolnánál

finom és zamatos rum esszenciánkat

BÜRGER ALBERT vegyszervi gyára
Targul-Mures — Maresvásárhely

A Temesvári Gyapjúipar Rt.

kolozsvári fióküzletében:
Gal. Viktoriel (Kossuth Lajos u.) 24
eredeti gyári áron kaphatók:
férfi- és női gyapjuszövetek
Küres és en-dotall!
HARISHYAÁRUK EN-GROS!

Minden háznál fontos!

Az egészség érdekében nélkülözhetetlen a parnatoll-, valta-, lóssör- és gyapjútisztítás, melyet gőzerőre és vegytisztítással berendezett műhelyekben gyorsan és pontosan vállalunk

Báttáron tarték kéz pártákat és tollat Mérsékelt árak! — Szolid kiszolgálás!

Stern Salamon Boesky-utca 9

Figyelem!

A napokban jelenik meg
Feuerstein Kálmán új könyve:

A zsidó kérdés és annak megoldása a cionizmus

Megnyilt a forgalom!

Tisztelettel értesitem a vevő körömet, miután a postaforgalom lehetővé vált, módomban áll gyorsan és pontosan vevőimet a legolcsóbb és legjobb minőségű áruval kiszolgálni. — B. rendeléseiket elvárva — teljes tisztelettel

Winkler Mór és Társa
szalámigyár

Jó az...
Vannak egyszerűségeket, mikor mozgalmakból túl terhes a és csöndesebb szerűségek, a fejlődés is, hogy az szervezeti sz Csupa egyez mégis súlyos darab történe
Lassan hivatalos tele rült, amíg kormányható és vigasztalozati mozgalom termékenyül munkát vége alapján, amedden percben ártalmak bős bizonytalanságot a kényszernemzeti munkadélme alatt a hossza nyulának érthetőből csak hasznaszabálysnem „hever megforgatták rétegre fölt munkát vége nem is vége hogyha ezt a gyasával kez azokkal a pábékét garantádóság nemze hangzottak. volnánk, ha panaszkodnánk ténétében ez gyon rövid lel husz évig vár és két hosszú szövetségi a termelők, vegzeti zsidóság tott, a grand ennyi időt mé De külön már a kormány nem reáirindítlyók lehettők az előrehaladás tünk, mert a lőt vonaláról ges célkítés ahol módosítás teszi, mert t hangsúlyozását békeszerződés és így egészen bályokban sz hégyő záradék szervezeti szait, amelyek e